

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТАТУС

Стаття присвячена вивченню волонтерського руху в Україні з моменту його виникнення до сьогодення, аналізуються зовнішні та внутрішні фактори, що стимулюють його розвиток. Основний акцент робиться на стані та статусі волонтерства в 2014 році. Окреслюються соціально – демографічні характеристики українських волонтерів, а також вплив їхньої діяльності на соціальне життя країни.

Ключові слова: волонтерство, благодійність, громадянське суспільство, волонтерські організації.

Стаття посвячена изучению волонтерского движения в Украине с момента его возникновения до сегодняшнего дня, анализируются внешние и внутренние факторы, стимулирующие его развитие. Основной акцент делается на состоянии и статусе волонтерства в 2014 году. Очерчиваются социально-демографические характеристики украинских волонтеров, а так же влияние их деятельности на социальную жизнь страны.

Ключевые слова: волонтерство, благотворительность, гражданское общество, волонтерские организации.

Постановка проблеми. Поняття «волонтерство» прийшло до нас разом зі словами «громадянське суспільство», «громадські організації», «демократія». Волонтерство – фундамент громадянського суспільства. Без участі волонтерів сьогодні неможливо уявити собі здорового та ефективного існування суспільних інститутів. Послуги волонтерів з роками стають дедалі більшим ресурсом розвитку соціальної сфери. У багатьох країнах Європи, Азії та Америки волонтерство є звичним явищем, для України – волонтерство стало по-справжньому дієвим і масовим протягом останніх 1,5 року.

Метою даної статті є дослідження еволюції волонтерського руху в Україні, його сучасного стану та статусу. Але спершу логічно окреслити сутність самого поняття «волонтерство» та історію його виникнення, оскільки фактично Україна до нього долучилася.

«Волонтер» (лат. *Volontarius* - воля, бажання; франц. *Volontaire* – доброволець), буквально добровільний помічник, особа, що за власним бажанням допомагає іншим. У багатьох словниках термін «волонтер» тлумачиться як особа, що добровільно пішла на військову службу. Нині «волонтерство» розуміється значно ширше, як надання різноманітних послуг всім, хто потребує.

Подібні волонтерству за значенням поняття «милосердя», «благодійність», «меценатство» та «філантропія», що часто в буденному слововживанні

використовуються як синоніми. Українська дослідниця Лях Т.Л. в роботі «Волонтерство як суспільний феномен» проаналізувала семантичне значення даних понять за допомогою різноманітних тлумачних словників. І висновок такий: з науковою точкою зору, тотожними їх вважати не можна, але вони змістовно перетинаються в багатьох аспектах.

1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху в світі, коли французький письменник-журналіст Анрі Дюнан, вражений кривавими картинами війни, запропонував ідею створення Червоного Хреста, як організації, що працювала б на добровільних засадах і надавала першу медичну допомогу пораненим бійцям. Проте, першою формою *благодійництва* вважається подання милостині бідняку і писемні згадки про це зустрічаються ще в творах Гомера. Пізніше *благодійництво* стає релігійною нормою. *Милосердя* є складовою моралі всіх світових релігій. Слід відмітити, що *благодійність* та *милосердя* не одне і те саме. *Благодійність* може бути і без *милосердя*, а здійснюватися через побоювання, що пов'язані з особистим гріхом (спокутування) і також як масова реакція наслідування (мода на *благодійництво*). Витоки *меценатства* знаходяться в I столітті до н.е. і пов'язані з римським суспільним діячем часів імператора Августа Гаєм Цильнієм Меценатом. Він відомий тим, що був покровителем поетів Вергілія та Горація. З

часом його ім'я стало поняттям, що означало сприяння науці, культурі, мистецтву. Поняття «філантропія» народжується у французькій літературі XVIII століття, що в перекладі з грецької буквально означало «людинолюбство» і витлумачувалося як синонім благодійництва з громадським акцентом. Тобто стало результатом французької революції і одним із традиційних атрибутів буржуазного суспільства.

Отже, поняття «волонтерство» змістовно є дуже близьким з зазначеними вище поняттями, що виникли значно раніше. Існує навіть таке припущення, що першими волонтерами були самаритяни, що надавали допомогу всім, хто її потребував. Коректніше це явище можна було б назвати протоволонтерством.

Власне волонтерський рух виникає в середині XIX століття (1859 рік). Проте, тільки в найбільш кривавому XX столітті, волонтерство виокремилася в соціальне явище. Після Першої світової війни у Франції був здійснений один з перших масштабних волонтерських проєктів за участю французької та німецької молоді, в рамках якого вони відновлювали зруйновані війною ферми в місцях найбільш запеклих боїв між німецькими та французькими військами. Приблизно в цей час було засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS) під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі.

5 грудня 1985 року було засновано Міжнародний день волонтера. Тоді Генеральна асамблея ООН закликала уряди сприяти поширенню інформації про роботу добровольців для залучення до волонтерського руху дедалі більшу кількість людей з різних сфер діяльності.

Черговою важливою віхою в оформленні статусу волонтерського руху був 1990 рік. 14 вересня 1990 року в Парижі на XI Всесвітній конференції Міжнародної Асоціації добровільних зусиль була прийнята Загальна декларація про волонтерську діяльність. В Декларації підкреслювалося, що волонтерство – це добровільний вибір, що відображує особисті погляди і позиції; активна участь у громадському житті суспільства і виражається у суспільній діяльності в межах різного роду асоціацій. В ній проголошено

основні принципи руху, зокрема принцип особистих або організованих послуг, а також принцип перетворення волонтерства в стимул особистого розвитку, набуття нових знань і навичок. Участь у волонтерстві не має релігійних, расових, гендерних, вікових і, навіть, політичних меж.

За даними соціологічного дослідження Інституту Геллапа, проведеного у 2008 році, 65% населення планети беруть участь у волонтерській діяльності. Звичайно, що залучення громадян до волонтерського руху в різних країнах різне. Рівень розвитку волонтерства в країні – є рівнем розвитку в ній громадянського суспільства як сфери соціальних відносин.

Наприклад, в Ірландії волонтерів майже 33%; 19% дорослого населення Франції беруть участь у волонтерських акціях. В Німеччині – кожен третій німець (22 млн. осіб) є волонтером і працює у волонтерських організаціях. У Південній Кореї майже 4 млн. осіб займаються волонтерством. В Японії 26% громадян мають досвід волонтерства. Але лідерами за кількістю волонтерів у світі є США (60% - жінок та 55% - чоловіків), Норвегія (57%), Люксембург (55%) та Камерун (53%).

Стосунки між волонтером та організацією, що його приймає регулюються договорами, котрі суворо визначають умови, характер та обсяг роботи. Незважаючи на добровільність, волонтерство не виключає відповідальності.

В країнах, де існують міцні традиції волонтерства (Велика Британія, Німеччина) добровільну діяльність і самих волонтерів захищено законом. Країни Центральної та Східної Європи теж зробили крок від офіційного визнання волонтерства до створення правових умов його існування та подальшого розвитку. Такі закони було прийнято в Хорватії, Чехії, Угорщині, Італії, Латвії, Литві, Люксембурзі, Македонії, Польщі, Португалії, Румунії, Іспанії...

Який же стан речей в Україні?

Історія волонтерства в Україні нараховує понад сто років. Як і в Європі, першими волонтерами в Україні були представники Червоного Хреста, який здійснював добровільний запис у сестри милосердя для роботи в шпиталях та лікарнях для бідних. Потім був тривалий радянський період, коли поняття волонтер (

у вжитку було слово доброволець, що є змістовним синонімом поняття «волонтер») мало ідейно – патріотичне забарвлення. Добровольцем називалася людина, що виявляла бажання служити не інтересам якихось конкретних громадян (наприклад, доглядати за хворими, допомагати сиротам та немічним), а комуністичній партії, соціалістичній державі. Автори книги «Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку» зауважуючи особливість волонтерського руху в радянський період, пояснюють її специфікою суспільного ладу, коли кожна радянська людина апіорі обов'язково повинна була мати якийсь «суспільне навантаження». Види волонтерських робіт залежали від віку. Дітей – волонтерів називали тимурівцями (на ім'я головного героя дитячої повісті А.Гайдара «Тимур та його команда»). Вони повинні були опікуватися ветеранами Великої вітчизняної війни, молодшими дітьми, над якими брали шефство, приймати участь в суботниках (прибирання, озеленення тощо). Молодь опікувалася дітьми, брала участь в народних дружинах, що допомагали міліції стежити за громадським порядком і на неї держава вже розраховувала в більш «серйозних» справах комуністичного будівництва: Цілина, Магнітка, БАМ... В суботниках участь брали всі вікові категорії – від молодших школярів до людей похилого віку. Вся громадська робота проводилася в основному в межах таких організацій як піонерія, комсомол, профспілки.

Звичайно, не всі з перерахованих вище робіт повною мірою можна було вважати формами волонтерства, оскільки часто не відповідали принципам доброї волі, були примусовими, хоч формально вважалися добровільними.

Розпад СРСР, зміна соціального ладу та знищення комуністичної ідеології, як основної державної, призвели і до розпаду дитячих та молодіжних громадських організацій (піонерія, комсомол), які були фундаментом системи безкоштовної допомоги. Але потреба в добровольцях залишилася і в нових умовах. І в 1991- 1992 роках відкрито заговорили про важливість волонтерства і необхідність його активного розвитку. Міжнародні фонди виділяли кошти для створення навчальних програм по роботі з добровольцями, яких все

частіше, на західний манер, починають називати волонтерами.

В незалежній Україні волонтерський рух стартував на початку 90-х років ХХ століття з виникнення Телефонів Довіри (спершу в Одесі), які залучали до своєї роботи добровольців. Приблизно в цей же час виникає мережа Центрив соціальної служби для молоді.

Офіційно визнано волонтерський рух було Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року, а також затверджено «Положенням про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг». Згодом вийшов Закон України «Про волонтерський рух» від 19 квітня 2011 року, де зазначалося, що волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер.

Отже, нормативно-законодавчі акти щодо підтримки та розвитку волонтерського руху, свідчать про визнання важливості діяльності волонтерів.

Поряд з цим, питання доброчинності та волонтерства починають активно досліджуватися вітчизняними науковцями. Серед них: О.Безпалько, О.Брижовата, Р.Вайнола, І.Грига, М.Дейчаківський, І.Зверева, Н.Заверико, О.Зима, Н.Івченко, А.Капська, Н.Комарова, О.Кузьменко, Т.Лях, І.Пінчук, Ф.Ступак, О.Шатохіна, О.Яременко та інші.

Але в цілому, долученість населення до волонтерських програм в Україні залишалася низькою, не більше 10% (за усередненими статистичними даними). Подібна ситуація характерна і для Східної Європи. Тут існують певні труднощі в налагодженні волонтерської роботи і пов'язані вони з низьким рівнем життя та необхідністю заробляти кошти для власної родини. Вільного часу та можливості допомагати іншим практично не залишається. Рівень розвитку громадянського суспільства не є високим: відсутня віра в можливості соціальних зрушень знизу. А волонтер, за західними мірками, повинен мати середній дохід, мати свободу пересування, бути добре освіченим, в пріоритетах мати – допомогу у вирішенні соціальних проблем. Волонтерські програми в Східній Європі розраховані в основному на молодь, інші вікові категорії до уваги не

Соціально-правові питання

беруться. Соціологи стверджують, що 80% всіх волонтерів в Україні – це молодь, переважно студентська, з них – 72% - жінки. Наприклад, в розвинених країнах типовий портрет волонтера – жінка після 35 років, як правило соціально успішна та матеріально забезпечена.

Дослідження британського благодійного фонду Charities Aid Foundation (CAF), проведене у 2013 році стверджує, що волонтерською діяльністю займається 20% громадян України. Завдяки результатам цього дослідження, Україна посіла непогане 56 місце у рейтингу CAF за розвитком волонтерської діяльності в країні. Ця цифра викликає дуже великі сумніви. Навіть, якщо брати до уваги, що під час проведення Євро – 2012 кількість волонтерів значно зросла. За офіційними даними, в приймаючих містах працювало близько 4500 волонтерів. За іншими даними, під час Євро – 2012 було задіяно приблизно 12000 волонтерів. Все одно дані дослідження, за якими волонтером виявляється кожен п'ятий українець, здаються дещо перебільшеними.

В українському волонтерському русі існують проблеми, що пов'язані з відповідальністю та регулярністю. Приміром, під впливом емоційних почуттів, людина щиро пропонує свою допомогу, домовляється про участь в якомусь заході, а потім не приходять на нього. Емоційний спалах проходить, а з ним і бажання допомагати. Деякі люди один - два рази щось зробивши втрачають інтерес, розчаровуються. Можливо, ця розмитість та невизначеність у лавах волонтерів є причиною кардинально різних статистичних даних.

Але незважаючи на численні труднощі: недостатність інформації, відсутність єдиної технології роботи волонтерських організацій, безконтрольність незареєстрованих груп, що нерідко призводять до непорозумінь, скандалів, а іноді – і до шахрайства; кількість волонтерів в Україні поступово зростає. 85% з них стверджують, що мають альтруїстичні мотиви - бажання зробити щось корисне для суспільства. Не будемо забувати, у волонтерів часто бувають і інші мотиви. Наприклад, вони з більшим задоволенням допомагатимуть іноземним нужденним, сиротам, інвалідам, де приймаюча сторона часто частково сплачує дорогу, проживання та харчування, а ніж

українським. Очевидним мотивом тут є бажання подивитися світ.

На сьогодні, ситуація в Україні змінилася кардинальним чином. І зміни ці пов'язані з Революцією гідності, коли почало прокидатися громадянське суспільство. Сама концепція Євромайдану була побудована на добровільній допомозі простих людей. Незчисленна кількість волонтерів працювали днями і ночами: готували їжу, розносили канапки та гарячий чай, лікували хворих під час морозів та поранилих в сутичках із спецпризначенцями, підбадьорювали піснями та концертами, збирали кошти. Тоді люди приїжджали з усіх куточків України, бо не могли просто спостерігати за подіями по телевізору. З собою привозили ковдри, теплі речі, ліки, гроші та йшли допомагати туди, де це було потрібно. Серед них були люди різних вікових категорій та різних соціальних верст, об'єднаних однією метою. Без допомоги та підтримки волонтерів, Майдан не зміг би втриматися так довго і перемогти.

Проаналізуємо результати останнього дослідження, присвяченого вивченню волонтерського руху в Україні. Проведено воно було GfK Ukraine на замовлення ООН в листопаді 2014 року. Вибірка дослідження складала 1000 респондентів у віці 16 років і старше., репрезентативна населенню України (за винятком Криму) за регіоном, розміром населеного пункту, статтю та віком згідно даних Державної служби статистики станом на 01.01.2013р. Дослідження проводилося методом САТІ – телефонні інтерв'ю, дзвінки на мобільні телефони. Завдяки цьому можливим було проведення опитування і на територіях, що знаходяться в зоні АТО.

В результаті дослідження було виявлено, що протягом останнього року до волонтерського руху доєдналися ще 9% громадян.

Найбільш розповсюдженою формою волонтерської діяльності у 2014 році та початку 2015 р. стала допомога армії та поранилим. Маємо такі дані:

- допомога українській армії, включаючи допомогу поранилим – 70%;
- допомога людям похилого віку, інваліда, дітям тощо -38%;
- благоустрій дворів, вулиць, посадка дерев та квітів, прибирання сміття – 28%;

Соціально-правові питання

- допомога учасникам майдану – 25%
- допомога переселенцям з Криму або з зони АТО – 23%;
- допомога бездомним тваринам – 12%;
- участь у благодійних концертах, виставках, спектаклях – 8%;
- допомога ЛНР та ДНР, включаючи допомогу пораненим – 3%;
- допомога учасникам Антимайдану – 2%;
- інше – 5%.

Точної дати утворення волонтерського руху з допомоги армії, як і точної дати формування їх у волонтерські організації назвати не можна. Орієнтовно це відбулося після початку російської інтервенції до Криму в кінці лютого 2014 року. Приблизним періодом створення розгалуженої системи допомоги армії можна вважати період травня-червня 2014 року. Виникав він стихійно з окремих волонтерів, що потім об'єднувалися в групи, з часом з'явилося і централізоване управління. А відтак – посилювався вплив на державний апарат. Потужна державна машина виявилася менш ефективною, ніж волонтери, які за кілька місяців зробили те, що чиновники не спромоглися зробити більше ніж за 20 років. На сьогодні представники волонтерських організацій залучені до роботи департаментів МО України, що відповідають за постачання збройним силам.

Їхня діяльність добре організована та чітко розподілена по таких напрямках:

- допомога українській армії (збір харчів, теплих речей та амуніції, ліків;
- допомога пораненим, військовим шпиталям та лікарням, у яких лікуються військовослужбовці;
- допомога сім'ям тимчасових переселенців з Криму та зони АТО (вивезення з зони бойових дій, юридична, психологічна, гуманітарна; пошук житла та роботи);
- допомога сім'ям учасників АТО (психологічна та гуманітарна);
- технічна допомога (відновлення старих, ремонт, удосконалення, бронювання бойових машин);
- звільнення полонених (при Міноборони був організований добровільний центр звільнення полонених на чолі з Ю.Тандитом).

Основними засобами допомоги є:

- збір коштів (волонтери збирають кошти у спеціальні скриньки в громадських місцях, під час проведення благодійних ярмарків, концертів та інших громадських культурних заходів, під час літургій у храмах);
- збір речей;
- довозення зібраної допомоги до військових підрозділів за місцем їх дислокації, шпиталів, родин військовослужбовців.

Реальність та суттєвість допомоги волонтерів знайшло своє відображення у доповненні до Закону України від 02.09.2013р. №1668 – VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо деяких питань оподаткування благодійної допомоги» та пункту 2-1 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Міністерство фінансів України затвердило «Порядок формування та ведення реєстру волонтерів АТО».

Цікаво, що попри існування великої кількості волонтерських організацій, найдієвіші з яких: «Крила Фенікса», «Армія SOS», «Підтримаємо Армію України», «Волонтерська сотня», «Повернись живим», всеукраїнський громадський центр «Волонтер» тощо, більшість людей (67%) займається волонтерством самостійно.

Змінилися і соціально-демографічні характеристики волонтерів. Якщо ще рік тому, волонтерами були переважно молоді жінки, то сьогодні маємо таку статистику. Розподіл за статтю: чоловіки – 46%, жінки – 54%. Розподіл за статтю та віком серед волонтерів:

- чоловіки 16-35 років – 19%;
- чоловіки 36-55 років – 18%;
- чоловіки старше 56 років – 9%;
- жінки 16-35 років – 20%;
- жінки 36-55 років – 16%;
- жінки старше 55 років – 17%.

Отже, суттєва різниця в кількості волонтерів між чоловіками та жінками лише в старшій віковій категорії. Слід зазначити, що в даному дослідженні брали участь лише респонденти з 16 років та старше, але ми знаємо, що останнім роком активно стали займатися волонтерством і діти (благодійні ярмарки з виготовлених власноруч речей, збір коштів, написання листів та малюнків солдатам зі словами підтримки та

Соціально-правові питання

подяки...). На жаль, статистики по цій віковій категорії не існує, а це могло бути предметом окремого дослідження.

Якщо розглядати волонтерську діяльність по регіонах, то виявляється, що мешканці Центрального (24%) та Західного (23%) регіонів України є більш активними.

Більше половини волонтерів мають вищу освіту – 53%.

43% волонтерів належать до середнього класу.

Більшість волонтерів (62%) впевнені, що вони активно впливають на суспільство і без їх участі не могли б відбутися політичні зміни минулого року. Більш оптимістично налаштований Захід – 70%, Схід – більш песимістично – 41%. 81% волонтерів вважають волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства, і вже традиційно – на Заході та Півночі таких найбільше – 65%, а на Сході – лише 45%.

Дуже важливим в дослідженні було запитання про ставлення волонтерів до Закону України «Про волонтерську діяльність». І виявилось, що 88% волонтерів взагалі нічого не чули про закон. Серед тих, хто знав про закон (10%), більшість – 61% вважають, що він позитивно впливає на розвиток волонтерської діяльності, 21% - вважає, що він ніяк не впливає. Волонтери з великим досвідом роботи, які можуть виступити в цьому питанні в якості експертів, говорять про недосконалість самого закону, який писався під Євро-2012 і не зовсім працює в сьогоднішніх умовах війни.

Найрозповсюдженішою формою благодійництва в Україні – є пожертва коштів. 74% українців жертвували кошти на різні цілі коли-небудь у житті, серед них 25% почали робити пожертви протягом останніх 12 місяців. Частіше, люди жертвують суми від 101 до 500 гривень (35%). Але в окремих випадках були вказані суми 30000, 76000, 283000 гривень.

Цікаво, що найбільша кількість тих, хто робив пожертви (43%), робили це напряму, тим кому вони потрібні. Це може свідчити про недостатню обізнаність громадян про роботу благодійницьких організацій та фондів, а також про недовіру до них, адже ЗМІ часто розповідають про шахраїв, які прикриваються волонтерською діяльністю. Також, при пожертві коштів напряму,

простіше можна прослідкувати їхню подальшу долю.

Протягом останніх 12 місяців найбільш охоче українці жертвували кошти на допомогу українській армії. Дані виглядають таким чином:

- допомога українській армії, включаючи допомогу пораненим – 77%;
- допомога хворим дітям – 59%;
- допомога учасникам Майдану – 34%;
- допомога дітям – сиротам – 32%;
- допомога інвалідам – 32%;
- допомога бездомним тваринам – 13%;
- допомога ополченцям ЛНР/ДНР, включаючи допомогу пораненим – 8%;
- допомога релігійним організаціям – 3%.

Очевидно, що події останнього року внесли корективи у цільове призначення пожертв. Це є свідченням змін у суспільних пріоритетах. Наприклад, зазвичай високою була кількість пожертв на допомогу хворим дітям – 78%, сьогодні вона впала до 59%. Зменшилася з 54% до 32% допомога дітям сиротам, з 48% до 30% - допомога інвалідам. І така ситуація по кожній з позицій.

Отже, протягом останнього року в Україні відбувається бум волонтерства. В пробудженні громадянського суспільства та популяризації волонтерської діяльності величезну роль відіграють ЗМІ. Вони створюють суспільний фон, при якому займатися доброчинністю є почесно і престижно, а не займатися – соромно. Впливаючи на формування суспільної свідомості, ЗМІ вводить моду на добрі справи. Але оскільки вплив відбувається в основному на емоційну сферу користувачів ЗМІ, то і сам волонтерський рух переживає хвилі напливу та відтоку бажаючих допомагати. Пік прийшовся на літні місяці, восени – спостерігався відтік та уповільнення. Найчастіше, спадання волонтерського руху пов'язують з тим, що у більшості, на той момент, вичерпалися матеріальні ресурси, а в умовах війни та економічної кризи відновити їх складно. Але є і інша причина, що психологам відома як «втома від співчуття» - теж є ефектом від ЗМі. Коли від постійних негативних повідомлень про трагедії, люди втрачають чутливість, спрацьовує захисний бар'єр, що не допускає емоційної перенапруги. І цей

ефект теж слід враховувати аналізуючи волонтерський рух.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що 23% українців беруть участь у волонтерському русі, проте є ще величезна кількість людей (ніким не порахована), що займаються доброчинністю (від школярів, що пишуть листи на фронт, до бабусь, що плетуть солдатам теплі шкарпетки), але формально не належать до волонтерських організацій. Найрозповсюдженішою формою доброчинності – є пожертва коштів (74% українців жертвували кошти коли-небудь житті, серед них 25% почали робити пожертви протягом останнього року). Серед волонтерів більше жінок (54%), ніж чоловіків(46%). Молодь зазвичай активніше бере участь у волонтерстві (39%), але люди середнього віку останнім часом теж

долучилися до волонтерської роботи (34%). Волонтерський рух більш популярний в Центральному (24%) та Західному (23%) регіонах. Більше половини волонтерів мають вищу освіту, 43% волонтерів належать до середнього класу. Основним напрямком діяльності волонтерів в 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займаються 70% волонтерів. До подій Майдана найбільш актуальними напрямками діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору.

5 грудня - Міжнародний день волонтера. Але ще рік тому в Україні ця дата не викликала ніяких емоцій, і взагалі, про неї мало хто знав. І тільки у 2014 р. свято стало по-справжньому українським.

Список літератури

1. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку /Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. та інші. – К.: Академпреса, 1999, - 240с.
2. Івченко Н.М. Особливості розвитку волонтерського руху в Україні / Теоретичні питання освіти та виховання // Зб. наук. праць – К, 2000, вип. 7, с.90-93.
3. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні / навч. посіб. С.Я.Харченко, В.О.Кратінова, Н.Б.Ларіонова. – Луганськ: Альма – матер, 2008, -410с.
4. Зима О.Г. Особливості волонтерства та його розвиток в Україні, - Х: Видавництво ХНЕУ, 2011, - 48с.
5. Крапівіна Г.О. Світовий волонтерський рух: стан і статус /Г.О.Крапівіна// Вісник економічної науки України. – 2012 - №1, с.73-76.
6. Лях Т.П. Волонтерство як суспільний феномен /Т.П.Лях// Проблеми педагогічних технологій: зб. наук. пр./ Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк: Волинський академічний дім, 2004. – Вип.3-4, с.139-144.
7. www.gfk.ua /ua / document //Волонтерський рух в Україні / соціологічне дослідження GfK Ukraine на замовлення ООН в Україні, листопад 2014р.

Vaniushyna O., PhD

VOLUNTEERISM IN UKRAINE: EVOLUTION, CURRENT STATE AND STATUS

The article is devoted to the evolution of volunteerism in Ukraine from the beginning of the twentieth century to the present day. At first, the definitions close in meaning to "volunteerism", such as, "charity", "benevolence", "patronage" and "philanthropy", are analyzed. A general description of the volunteer movement in developed countries is given. Then, the specific features of volunteerism during the Soviet period are defined, and its revival in the new format in the early 90s of the twentieth century is examined. The difficulties and problems of its institutionalization in our country are pointed out. The particular attention in the article is paid to the state and status of volunteer movement in 2014: the changes in volunteerism's priorities, socio-demographic characteristics of volunteers and their motivation are fixed. At last, the direct link between the level of civil society development and citizen participation in the volunteer movement is defined.

Keywords : "volunteerism", "charity", "civil society", "volunteer organizations".